

sa

Sektorske_analize

ekonomski
institut
zagreb

ožujak 2019. _ broj 66 _ godina 8

ISSN: 1848-8986

HR EXCELLENCE IN RESEARCH

_Kemijska industrija

Autorica **Ivana Rašić Bakarić**

_Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda dvije godine zaredom bilježi negativne međugodišnje stope rasta, i to od 9,9 posto u 2018. godini te 14,2 posto u 2017. godini. Industrija proizvoda od gume i plastike u 2018. godini ostvaruje međugodišnji rast od 16,2 posto, a u 2017. od 5,7 posto.

_8 Trendovi

Proizvodnja industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2018. godini bila je veća za 0,2 posto u odnosu na 2013. godinu, dok industrija proizvoda od plastike i gume istovremeno ostvaruje snažan rast od 87,4 posto.

_13 Vodeća trgovačka društva

Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda u 2017. godini bili su za 2,1 posto veći nego 2016. godine. Istovremeno ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava sektora proizvodnje plastike i gume bilježe rast od 7 posto.

_19 Izvještaj sa Zagrebačke burze

Dionice Petrokemije su u 2018. na međugodišnjoj razini zabilježile pad vrijednosti od 56,9 posto, te se na popisu dionica s najvećim padom u prošloj godini nalaze na devetom mjestu.

_20 Kemijski sektor u EU-28

Proizvodnja kemijskog sektora u Europskoj uniji je u 2018. godini zabilježila međugodišnji pad od 0,9 posto.

_23 Zaključak i očekivanja

Ključne slabosti hrvatskog sektora kemijske industrije su visoka uvozna ovisnost o sirovinama, neizvjesnosti vezane uz zalihe goriva, visoki troškovi energenata i logistike, nedovoljna ulaganja i inovativnost proizvoda te nedostatna suradnja industrije i znanosti.

Glavni sektorski pokazatelji

“Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda dvije godine zaredom bilježi negativne međugodišnje stope rasta, i to od 9,9 posto u 2018. godini te 14,2 posto u 2017. godini. Industrija proizvoda od gume i plastike u 2018. godini ostvaruje međugodišnji rast od 16,2 posto, a u 2017. od 5,7 posto.

— Sektor kemijske industrije jedan je od značajnijih sektora u Europskoj uniji. Proizvodi ovog sektora imaju široku upotrebu u ostalim djelatnostima gospodarstva poput poljoprivrede, prerađivačke industrije, građevinarstva, uslužnih djelatnosti i široke potrošnje. Hrvatski kemijski sektor obilježava duga tradicija proizvodnje, visokokvalificirana radna snaga s posebnim vještinama, cjenovno konkurentni proizvodi visoke kvalitete, izvrstan geostrateški položaj s pristupom središnjoj Europi, Sredozemlju i paneuropskim prometnim koridorima, blizina morskih luka, suvremena prometna infrastruktura u regiji te rastuća domaća potražnja [CEFIC, 2018a]. S druge strane, najveće slabosti hrvatskog kemijskog sektora su visoka uvozna ovisnost o sirovinama, neizvjesnosti vezane uz zalihe goriva, visoki troškovi energenata i logistike te nedovoljna ulaganja i inovativnost proizvoda, što je jednim dijelom posljedica nedostatne suradnje industrije i znanosti [CEFIC, 2018a]. Dodatni problem je i odlazak domaće kvalitetne, kvalificirane radne snage u inozemstvo.

Kemijski sektor definiran na temelju statističke klasifikacije ekonomskih djelatnosti [NACE Rev. 2, odnosno Nacionalna klasifikacija djelatnosti 2007.] u širem smislu obuhvaća proizvodnju kemikalija i kemijskih proizvoda [odjeljak C20], proizvodnju proizvoda od gume i plastike [odjeljak C22] te proizvodnju osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka [odjeljak C21]¹. Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda obuhvaća proizvodnju osnovnih kemikalija, gnojiva i dušičnih spojeva, plastike i sintetičkoga kaučuka u primarnim oblicima; proizvodnju pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda; proizvodnju boja, lakova i sličnih premaza, grafičkih boja i kitova; proizvodnju sapuna i deterdženata, sredstava za čišćenje i poliranje, parfema i toaletno-kozmetičkih preparata; proizvodnju ostalih kemijskih proizvoda te proizvodnju umjetnih vlakana. S druge strane, proizvodnja proizvoda od gume i plastike obuhvaća proizvodnju vanjskih i unutrašnjih guma za vozila; proizvodnju ostalih proizvoda od gume; proizvodnju proizvoda od plastike; proizvodnju ploča, listova, cijevi i profila od plastike; proizvodnju ambalaže od plastike; proizvodnju proizvoda od plastike za građevinarstvo te ostalih proizvoda od plastike. Među postojećim

¹ Analiza farmaceutske industrije objavljuje se u posebnom izdanju *Sektorskih analiza* koje izlazi u rujnu.

proizvodima kemijske industrije i industrije plastike i gume u Hrvatskoj prednjači proizvodnja tehničkih plinova, polimera, prerađevina od gume i plastike, sredstava za pranje te boja i lakova.

Tablica 1.
Glavni sektorski pokazatelji, međugodišnje stope promjene, u %

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

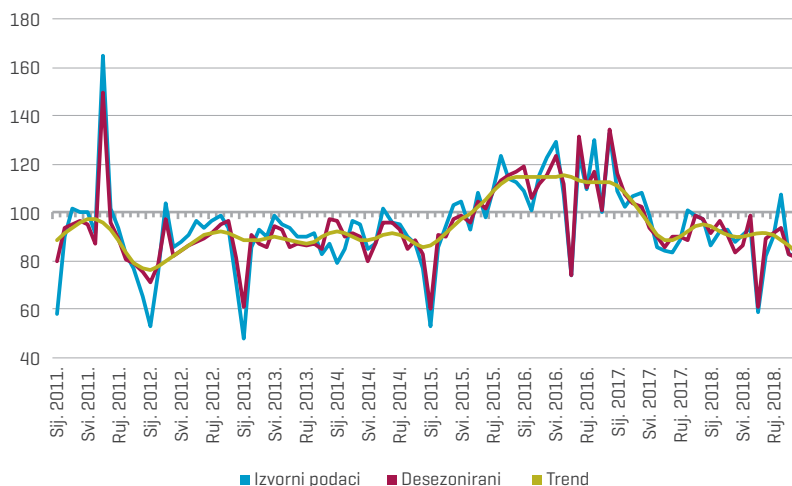
	2017.	2018.
Industrija kemikalija i kemijskih proizvoda - C20		
Proizvodna aktivnost	-14,2	-9,9
Zaposlenost	-0,4	1,3
Bruto plaće (nominalno)	2,8	4
Industrija proizvoda od gume i plastike - C22		
Proizvodna aktivnost	5,7	16,2
Zaposlenost	7,1	1,2
Bruto plaće (nominalno)	5,2	6,5

Udio sektora kemijske industrije u bruto domaćem proizvodu (BDP-u) Hrvatske prema zadnjim raspoloživim podacima iz 2016. godine iznosio je 0,94 posto. Izdvojeno promatrajući, udio proizvodnje kemikalija, kemijskih proizvoda i umjetnih vlakana u BDP-u te je godine bio 0,37 posto, dok je udio proizvodnje proizvoda od gume i plastike iznosio 0,57 posto.

Istovremeno je udio proizvodnje kemikalija, kemijskih proizvoda i umjetnih vlakana u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti prerađivačke industrije (BDV-u) iznosio 2,9 posto, dok je udio proizvodnje proizvoda od gume i plastike iznosio 4,5 posto. Usporedbe radi, godinu dana ranije u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda ostvareno je 3,1 posto, a u industriji proizvoda od gume i plastike 4,3 posto BDV-a cjelokupne prerađivačke industrije.

Slika 1.
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda, 2015. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

U ukupnoj je zaposlenosti prerađivačke industrije u 2018. godini sektor kemijske industrije sudjelovao s udjelom od 7,1 posto. Pritom je industrija kemikalija i kemijskih proizvoda u ukupnoj zaposlenosti prerađivačkog sektora 2018. godine sudjelovala s 2,7 posto, a industrija plastike i gume s 4,4 posto. Sektor kemijske industrije u ukupnoj je zaposlenosti hrvatskog gospodarstva u 2018. godini sudjelovao s 1,2 posto.

Nakon kontinuiranog rasta proizvodne aktivnosti od 2014. do 2017. godine, ukupna industrijska proizvodnja u 2018. godini bilježi međugodišnji pad [izvorni podaci]. Ukupna industrijska proizvodnja je tako u 2014. godini povećana za 1,2 posto na međugodišnjoj razini, u 2015. godini za 2,7, u 2016. za 5,3 posto, u 2017. za 1,4 posto, a u 2018. godini je zabilježila pad od 1 posto. Godišnji pad industrijske proizvodnje u 2018. rezultat je pada prerađivačke industrije za 0,9 posto i rudarstva i vađenja za 10 posto.

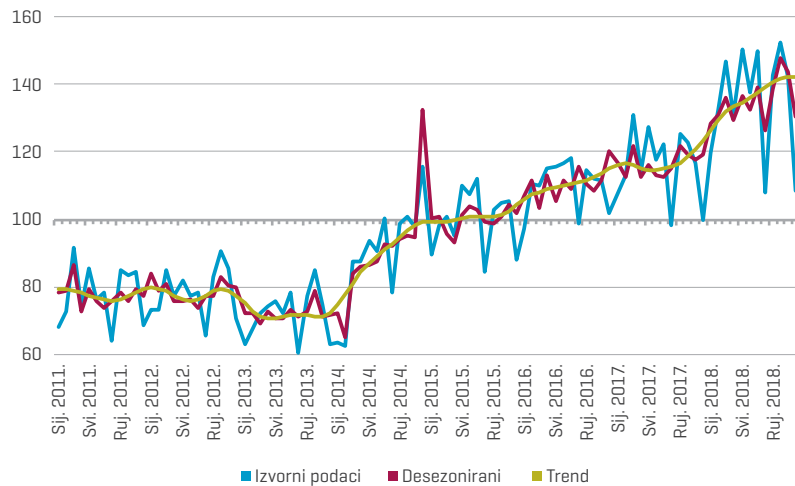
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda u posljednje dvije godine bilježi negativne međugodišnje stope rasta, i to od 14,2 posto u 2017. te 9,9 posto u 2018. godini [tablica 1]. Za usporedbu, u razdoblju od 2014. do 2016. godine proizvodna aktivnost ove industrije je rasla. Tako je u 2014. godini proizvodna aktivnost industrije kemikalije i kemijskih proizvoda na međugodišnjoj razini povećana za 2,8 posto, u 2015. godini za 11,6 posto, a u 2016. godini za 12,9 posto. Ipak, sezonski podaci prema kojima je proizvodna aktivnost kemikalija i kemijskih proizvoda u četvrtom tromjesečju 2018. povećana za 6,2 posto u odnosu na prethodno tromjesečje, naznaka su mogućeg oporavka aktivnosti ove industrije.

Usprkos međugodišnjem padu proizvodnje industrije kemikalija i kemijskih proizvoda, zaposlenost i plaće bilježe međugodišnji rast. U odnosu na 2017. godinu, u 2018. su se godini prosječne mjesečne bruto plaće zaposlenih u ovoj industriji nominalno povećale za 4 posto, dok se zaposlenost u prosjeku povećala za 1,3 posto. Prosječna bruto plaća isplaćena u prosincu 2018. godine u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda iznosila je 8.324 kune, što je bilo 0,2 posto ispod prosjeka gospodarstva te 9,4 posto iznad prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

Industrija proizvoda od gume i plastike već petu godinu zaredom ostvaruje kontinuirani rast. Prema izvornim podacima, ova je industrija u 2018. godini ostvarila međugodišnji rast od 16,2, u 2017. godini od 5,7, a u 2016. godini od 10,1 posto. Na nastavak pozitivnih kretanja ove industrije ukazuju i sezonski podaci, prema kojima je proizvodnja proizvoda od gume i plastike u posljednjem tromjesečju 2018. godine bila za 4,4 posto veća u odnosu na prethodno tromjesečje [slika 2].

Slika 2.
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike, 2015. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

Rast proizvodne aktivnosti industrije proizvoda od gume i plastike tijekom 2017. i 2018. godine pozitivno se odrazio na kretanje plaća i zaposlenosti. Tako su u 2018. godini prosječne mjesečne bruto plaće u ovoj industriji zabilježile nominalni rast od 6,5 posto na međugodišnjoj razini, a zaposlenost je povećana za 1,2 posto. Unatoč povećanju plaća, plaće u industriji proizvoda od gume i plastike su i dalje među najnižima u sektoru prerađivačke industrije. Niže plaće su u djelatnosti ostale prerađivačke industrije, industriji namještaja i drvenoj industriji, tekstilnoj i odjevnoj industriji te proizvodnji kože i odjeće. Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u prosincu 2018. godine u industriji proizvoda od gume i plastike iznosila je 6.578 kuna, što je bilo za 22,3 posto ispod prosjeka gospodarstva te za 13,5 posto ispod prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

Za razliku od cijena na razini cjelokupne prerađivačke industrije koje su u prosincu 2018. u usporedbi s prosincem 2017. godine zabilježile pad od 0,2 posto, proizvođačke su cijene u proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda u istom razdoblju zabilježile rast od 1,2 posto. Ovakvo je kretanje najvećim dijelom posljedica rasta cijena kemijskih proizvoda na međunarodnom tržištu (CEFIC, 2018b). S druge strane, cijene proizvoda od gume i plastike smanjile su se u prosjeku za 1,7 posto na međugodišnjoj razini.

Ukupna proizvodnost rada u prerađivačkoj industriji u razdoblju od siječnja do prosinca 2018. u usporedbi s istim razdobljem 2017. godine smanjena je za 0,1 posto. Industrija kemikalija i kemijskih proizvoda bilježi međugodišnji pad proizvodnosti rada od 10,4 posto, dok industrija gume i plastike bilježi povećanje proizvodnosti rada od 15 posto. Pad proizvodnosti rada industrije kemikalija i kemijskih proizvoda može se pripisati snažnijem smanjenju proizvodne aktivnosti popraćenom blagim povećanjem zaposlenosti tijekom istog razdoblja. S druge strane, porast je proizvodnosti rada industrije

CIJENE PROIZVOĐAČA KEMIKALIJA I KEMIJSKIH PROIZVODA U PROSINCU 2018. GODINE ZABILJEŽILE SU MEĐUGODIŠNJI RAST OD 1,2 POSTO, DOK SU CIJENE PROIZVOĐAČA PROIZVODA OD GUME I PLASTIKE ZABILJEŽILE PAD OD 1,7 POSTO.

plastike i gume posljedica snažnijeg rasta njezine proizvodne aktivnosti od rasta zaposlenosti.

U ukupnom izvozu prerađivačke industrije ostvarenom od siječnja do prosinca 2018. godine, kemijski je sektor² sudjelovao s 9,5 posto, pri čemu je industrija kemikalija i kemijskih proizvoda sudjelovala sa 6,1 posto, a prerada plastike i gume s 3,4 posto. U ukupnom uvozu prerađivačke industrije kemijski sektor je u 2018. godini sudjelovao s 13,9 posto (9,1 posto industrija kemikalija i kemijskih proizvoda te 4,7 posto prerada plastike i gume). U odnosu na prethodnu godinu izvoz kemijskog sektora u 2018. godini povećan je za 9,3 posto, a uvoz za 11,1 posto. Industrija kemikalija i kemijskih proizvoda pritom bilježi rast izvoza od 8,4, a uvoza od 12,7 posto. Istovremeno u industriji polugotovih i gotovih proizvoda od gume i plastike izvoz raste brže od uvoza. Tako je u razdoblju od siječnja do prosinca 2018. godine izvoz industrije plastike i gume na međugodišnjoj razini povećan za 11, a uvoz za 8,1 posto. Zbog ovisnosti o uvoznim sirovinama, obje industrije konstantno ostvaruju vanjskotrgovinski deficit. Vanjskotrgovinski deficit proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda u 2018. godini iznosio je 8 milijardi kuna, a proizvoda od gume i plastike 3,9 milijardi kuna.

² Kemijski sektor uključuje industriju kemikalija i kemijskih proizvoda te industriju proizvoda od gume i plastike.

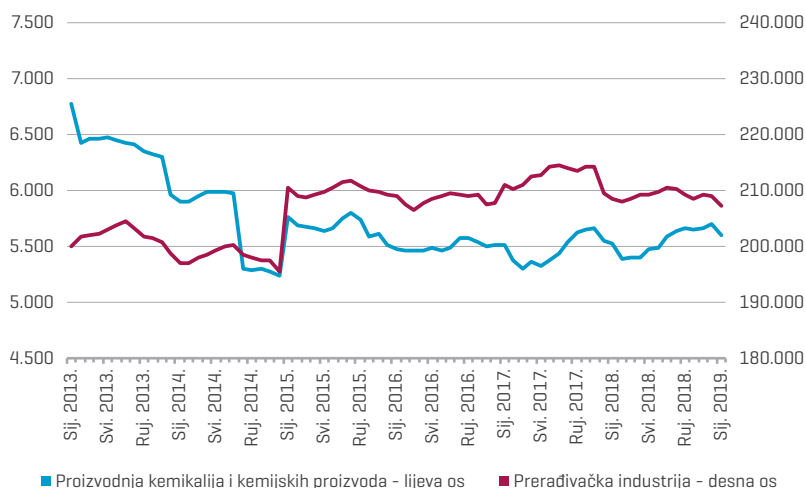
Trendovi

“Proizvodnja industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2018. godini bila je veća za 0,2 posto u odnosu na 2013. godinu, dok je u odnosu na 2015. bila manja za 12,7 posto.

U odnosu na 2013. godinu ukupna je proizvodnja industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2018. godini bila veća za 0,2 posto, dok je u odnosu na 2015. godinu smanjena za 12,7 posto. Istovremeno ova industrija bilježi i smanjenje zaposlenosti (slika 3). Tako je u siječnju 2019. godine industrija kemikalija i kemijskih proizvoda zapošljavala 5.602 radnika, što je 1.176 (ili 17,4 posto) radnika manje u usporedbi sa siječnjem 2013. godine, te 160 (2,8 posto) radnika manje u usporedbi s istim mjesecom 2015. godine. Opisana kretanja za posljedicu su imala smanjenje udjela industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije, i to s 3,4 posto, koliko je iznosio u siječnju 2013., na 2,7 posto u siječnju 2019. godine. Ipak, važno je napomenuti da je u usporedbi sa siječnjem 2018. u siječnju 2019. godine ova industrija zapošljavala 81 radnika više, što bi mogla biti naznaka zaustavljanja negativnih kretanja.

Slika 3.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda, od siječnja 2013. do siječnja 2019.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Tablica 2 prikazuje podatke o prosječnim mjesečnim bruto plaćama isplaćenima u ovoj industrijskoj grani od 2013. do 2018. godine (godišnji prosjeci). Prosječne bruto plaće isplaćene u 2018. godini u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda bile su nominalno veće za 11,9 posto u odnosu na prosjek 2013. godine. Usporedi li se odnos plaća isplaćenih u

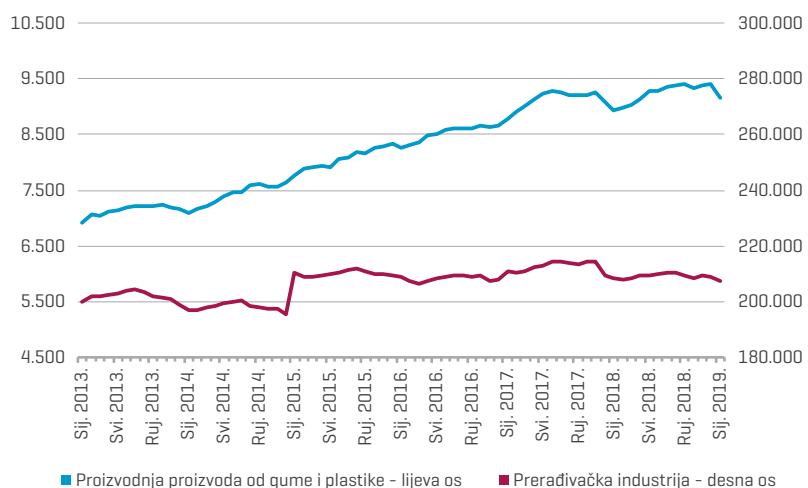
PROIZVODNJA INDUSTRIJE PRERADE PLASTIKE I GUME U 2018. BILA JE VEĆA ZA 87,4 POSTO U ODNOSU NA 2013. TE ZA 35,2 POSTO U ODNOSU NA 2015. GODINU.

proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda i plaća isplaćenih na razini cjelokupne prerađivačke industrije tijekom razdoblja od 2013. do 2018. godine, vidljivo je kako su tijekom cijelog promatranog razdoblja plaće isplaćene u ovoj industriji bile iznad prosjeka prerađivačke industrije, no ispod državnog prosjeka. Premda su se 2015. i 2016. godine prosječne bruto plaće isplaćene u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda približile prosjeku hrvatskog gospodarstva [99,8 i 99,9 posto državnog prosjeka], u 2017. i 2018. godini odstupanje u odnosu na državni prosjek ponovno se povećava [98,8 i 97,9 posto državnog prosjeka].

Za razliku od industrije kemikalija i kemijskih proizvoda, industrija prerade plastike i gume tijekom razdoblja od 2014. do 2018. godine bilježi pozitivna kretanja [slika 2]. Nakon što je u 2013. godini ova industrija zabilježila pad proizvodne aktivnosti na međugodišnjoj razini, u narednom razdoblju bilježi kontinuiran rast. Tako u 2014. godini bilježi međugodišnji rast od 24,4 posto, u 2015. od 11,4 posto, u 2016. od 10,1 posto, u 2017. od 5,7 posto, a u 2018. od 16,2 posto. Kao rezultat opisanih kretanja, ukupna je proizvodnja industrije prerade plastike i gume u 2018. bila veća za 87,4 posto u odnosu na 2013. te za 35,2 posto u odnosu na 2015. godinu.

Slika 4.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja proizvoda od gume i plastike, od siječnja 2013. do siječnja 2019.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

“Cijene proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda u 2017. godini bile su manje za 0,8 posto u odnosu na prethodnu godinu, dok su cijene proizvođača proizvoda od gume i plastike ostvarile međugodišnji rast od 1,8 posto.

Industrija gume i plastike je u siječnju 2019. zapošljavala 9.166 radnika, što je u usporedbi s istim mjesecom 2013. godine 2.258 radnika više. Iz slike 4 vidljivo je da je, uz manje oscilacije, promatrano razdoblje od siječnja 2013. do siječnja 2019. godine obilježeno povećanjem broja zaposlenih ove industrije (slika 4). Za razliku od industrije kemikalija i kemijskih proizvoda, koja od 2010. do 2017. godine bilježi pad udjela u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije, udio industrije prerade plastike i gume raste, i to s 3,5 posto u siječnju 2013. na 4,4 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije u siječnju ove godine.

Prosječne bruto plaće isplaćene u 2018. godini u industriji prerade plastike i gume bile su nominalno veće za 13,6 posto u odnosu na prosjek 2013. godine. Analizira li se kretanje prosječnih mjesečnih bruto plaća industrije prerade plastike i gume tijekom razdoblja od 2013. do 2018. godine, može se primijetiti da su pozitivne međugodišnje stope nominalnog rasta prosječnih bruto plaća zabilježene u svim godinama promatranog razdoblja, izuzev 2015. godine. Prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u ovoj industriji tijekom cijelog je razdoblja od 2013. do 2018. godine bila ispod prosjeka plaća u prerađivačkoj industriji i prosjeka gospodarstva.

Tablica 2.

Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u pravnim osobama u Hrvatskoj, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda te proizvodnja proizvoda od gume i plastike, 2013. – 2018.

Prosječna mjesečna bruto plaća	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Republika Hrvatska (u kunama)	7.939	7.954	7.610	7.753	8.055	8.447
Prerađivačka industrija (u kunama)	6.943	7.049	6.759	6.940	7.230	7.624
Hrvatska = 100	87,5	88,6	88,8	89,5	89,8	90,3
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda (u kunama)	7.394	7.617	7.593	7.741	7.955	8.271
Prerađivačka industrija = 100	106,5	108,1	112,3	111,6	110,0	108,5
Hrvatska = 100	93,1	95,8	99,8	99,9	98,8	97,9
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike (u kunama)	5.862	6.020	5.829	5.944	6.252	6.657
Prerađivačka industrija = 100	84,4	85,4	86,2	85,7	86,5	87,3
Hrvatska = 100	73,8	75,7	76,6	76,7	77,6	78,8

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Nakon neznatnog međugodišnjeg rasta cijena proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda u 2015. godini, u naredne dvije godine uslijedio je njihov pad (tablica 3). Tako su cijene proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda u 2015. godini bile veće za 0,9 posto u odnosu na prethodnu godinu, da bi u 2016. godini zabilježile međugodišnji pad od 6,5 posto, a u 2017. od 0,8 posto.

Nakon što su cijene proizvođača proizvoda od gume i plastike tri godine zaredom bilježile negativne međugodišnje stope promjene (2014., 2015. i 2016.), u 2017. godini bilježe međugodišnji rast od 1,8 posto (tablica 3).

Tablica 3.

Godišnji verižni indeksi proizvođačkih cijena na domaćem tržištu, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda te proizvodnja proizvoda od gume i plastike, 2014. – 2017.

Indeksi proizvođačkih cijena	2014.	2015.	2016.	2017.
Prerađivačka industrija	97,6	95,5	96,3	103,4
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	94,7	100,9	93,5	99,2
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	98,6	99,5	97,9	101,8

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Dok industrija proizvoda od gume i plastike u 2017. godini bilježi međugodišnji rast proizvodnosti rada od 2,8 posto, proizvodnost rada industrije kemikalija i kemijskih proizvoda na međugodišnjoj razini ostvaruje pad od 14,9 posto. Usporedbe radi, tijekom razdoblja od 2014. do 2016. godine proizvodnost rada industrije kemikalija i kemijskih proizvoda bilježila je pozitivne međugodišnje stope rasta, i to od 4,6, 4,2 i 5,8 posto. Istovremeno, proizvodnost rada u industriji proizvoda od gume i plastike je na međugodišnjoj razini u 2014. godini ostvarila rast od 15 posto, u 2015. godini pad od 1,2 posto, a u 2016. godini ponovo rast od 12,4 posto.

Tablica 4.

Proizvodnost rada, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda te proizvodnja proizvoda od gume i plastike, 2014. – 2017.

Indeksi proizvodnosti rada	2014.	2015.	2016.	2017.
Prerađivačka industrija	104,6	104,2	105,8	101,2
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	122,5	122,1	109,5	85,1
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	115	98,8	112,4	102,8

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

“ Izvoz industrije kemikalija i kemijskih proizvoda je u 2018. godini bio veći za 22,8 posto u odnosu na 2010. godinu, a uvoz za 38,7 posto.

Kretanje vanjskotrgovinske razmjene industrije kemikalija i kemijskih proizvoda od 2010. do 2018. godine prikazano je na slici 5. Izvoz industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2018. godini bio je veći za 22,8 posto u odnosu na 2010. godinu, a uvoz za 38,7 posto. Pokrivenost uvoza izvozom proizvoda kemijske industrije 2018. godine iznosila je 42,3 posto, dok je 2010. godine iznosila 47,8 posto. Tijekom promatranog razdoblja najviše vrijednosti i izvoza i uvoza industrije kemikalija i kemijskih proizvoda ostvarene su u 2018. godini (5,9 milijardi kuna izvoza i 13,9 milijardi kuna uvoza). Istovremeno najnižu vrijednost izvoza ova industrija ostvarila je 2012. (4,4 milijarde kuna), a uvoza 2010. godine (10 milijardi kuna uvoza). U proizvodnji proizvoda od gume i plastike situacija je znatno povoljnija (slika

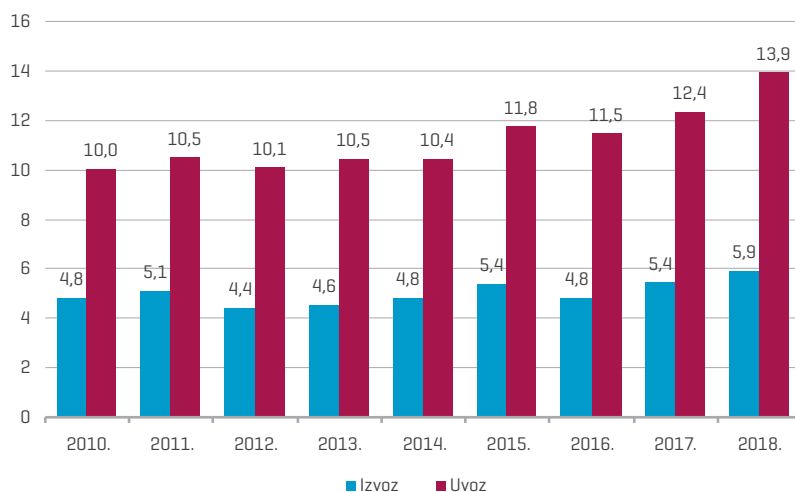
“Pokrivenost uvoza izvozom industrije proizvoda od gume i plastike porasla je s 24,7 posto u 2010. na 45,7 posto u 2018. godini.

6]. Izvoz ove grane u 2018. godini bio je trostruko veći u odnosu na 2010. godinu (rast od 213,5 posto), dok se uvoz povećao za 69,8 posto. Uslijed snažnijeg rasta izvoza od uvoza, došlo je poboljšanja vanjskotrgovinske bilance i porasta pokrivenosti uvoza izvozom ove grane. Tako je pokrivenost uvoza izvozom proizvoda od gume i plastike porasla s 24,7 posto u 2010. na 45,7 posto u 2018. godini. Porast pokrivenosti uvoza izvozom industrije proizvoda od gume i plastike pokazatelj je postupnog smanjivanja uvozne ovisnosti o sirovinama kao i njenog preusmjeravanja na inozemno tržište.

Slika 5.
Vanjskotrgovinska razmjena, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda, u milijardama kuna, 2010. – 2018.

Napomena: Podaci za 2018. godinu su preliminarni.

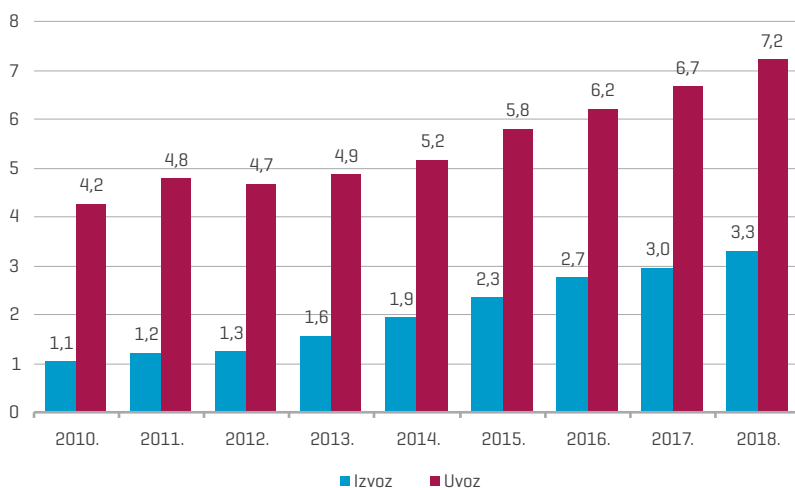
Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Slika 6.
Vanjskotrgovinska razmjena, proizvodnja proizvoda od gume i plastike, u milijardama kuna, 2010. – 2018.

Napomena: Podaci za 2018. godinu su preliminarni.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Vodeća trgovačka društva

Poslovanje vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda tijekom 2017. godine obilježilo je povećanje ukupnih prihoda i smanjenje dobiti (tablica 5). Ukupni su prihodi deset vodećih trgovačkih društava ovog sektora u 2017. godini bili za 2,1 posto veći nego 2016. godine. Ukupni prihodi deset vodećih proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda ostvareni u 2017. godini činili su čak 68,9 posto ukupnih prihoda ove industrije (FINA, 2018).

Premda je i 2017. godine deset najvećih trgovačkih društava kemijske industrije kumulativno poslovalo s dobiti (u visini od 76,5 milijuna kuna), u usporedbi s prethodnom godinom kumulativna dobit deset najvećih trgovačkih društava ove industrije smanjena je za 61,7 posto.

Tablica 5.
Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda, 2016. i 2017.

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Petrokemija d.d., Saponia d.d., Hempel d.o.o., Messer Croatia Plin d.o.o., Scott Bader d.o.o., Ireks Aroma d.o.o., Chromos-Svjetlost d.o.o., Adriatica Dunav d.o.o., ACG Lukaps d.o.o. i Lush Manufaktura d.o.o.

Izvor: Poslovna Hrvatska.

	2016.	2017.	2017./2016.
Ukupni prihodi (u mil. kuna)	4.064,5	4.149,1	102,1
Dobit prije oporezivanja (u mil. kuna)	200,0	76,5	38,3
Broj zaposlenih	3.643,0	3.635,0	99,8
Bruto marža (u %)	4,9	1,8	37,5
Profitabilnost imovine (u %)	1,2	-3,2	
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	1,1	1,1	102,3
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,3	1,3	98,1
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,2	1,1	91,4
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,58	0,64	110,1

Značajno međugodišnje smanjenje kumulativne dobiti na razini deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda u 2017. godini rezultat je povećanja gubitka koji je ostvarila Petrokemija d.d. Za razliku od Petrokemije d.d. koja je 2017. godinu zaključila s gubitkom u visini od 242,6 milijuna kuna, ostalih devet vodećih društava

UKUPNI PRIHODI DESET VODEĆIH TRGOVAČKIH DRUŠTAVA U DJELATNOSTI PROIZVODNJE KEMIKALIJA I KEMIJSKIH PROIZVODA U 2017. GODINI BILI SU ZA 2,1 POSTO VEĆI NEGO 2016. GODINE.

ove industrije godinu je zaključilo s pozitivnim poslovnim rezultatom³. Usporedbe radi, godinu dana ranije Petrokemija d.d. ostvarila je gubitak u visini od 87,3 milijuna kuna. Povećanje prihoda deset vodećih trgovačkih društava proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda praćeno smanjenjem zaposlenosti rezultiralo je povećanjem proizvodnosti rada od 2,3 posto. Zanimljiv je podatak da je među deset vodećih trgovačkih društava ove industrije po prvi put uvršteno društvo Lush Manufaktura d.o.o. iz Strmca, dok se društvo ACG Lukaps d.o.o. u ovoj skupini zadržalo već drugu godinu zaredom. Među deset najvećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda, Chromos-Svjetlost d.o.o. je jedini u stopostotnom domaćem privatnom vlasništvu, dok je kutinska Petrokemija d.d. u domaćem mješovitom vlasništvu (16,9 posto udjela države). Udio stranog vlasništva u društvu Saponia d.d. iznosi 87 posto, a u Ireks Aromi d.o.o. 97 posto. Preostalih šest društava nalazi se u stopostotnom stranom vlasništvu.

Koeficijent tekuće likvidnosti za deset vodećih proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda iznosio je 1,1 u 2017. te 1,2 u 2016. godini (tablica 5). Vrijednost koeficijenta tekuće likvidnosti manja od 1,5 ukazuje na poteškoće vodećih trgovačkih društava ove industrije u održavanju likvidnosti. Vrijednost koeficijenta zaduženosti vodećih deset trgovačkih društava u kemijskoj industriji u 2017. godini (0,64) porasla je za 10,1 posto u odnosu na 2016. godinu te ukazuje na prezaduženost društava.

Prema podacima Poslovne Hrvatske smanjenje prihoda u 2017. u odnosu na 2016. godinu imala su samo dva društva, Adriatica Dunav d.o.o. (17,5 posto) i Saponia d.d. (5,4 posto). Istovremeno, najveći međugodišnji rast prihoda zabilježila su društva Lush Manufaktura d.o.o. (21,8 posto) i Scott Bader d.o.o. (13,5 posto), iza kojih slijede Ireks Aroma d.o.o. (8,1 posto), Messer Croatia Plin d.o.o. (5,9 posto) i Hempel d.o.o. (5,1 posto).

³ Prema podacima Poslovne Hrvatske, www.poslovna.hr.

Tablica 6.

Deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda – odabrani financijski pokazatelji, 2017.

	Ukupni prihodi (u mil. kn)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža [%]
Petrokemija d.d.	1.996,2	1,1	0,6	-5,0
Saponia d.d.	703,5	0,4	1,5	3,9
Hempel d.o.o.	246,4	0,3	1,9	16,6
Messer Croatia Plin d.o.o.	235,1	0,3	1,5	13,2
Scott Bader d.o.o.	195,0	0,6	1,0	1,5
Ireks Aroma d.o.o.	187,6	0,1	6,2	8,7
Chromos-Svjetlost d.o.o.	167,9	0,1	7,9	11,6
Adriatica Dunav d.o.o.	158,3	0,7	1,2	2,6
ACG Lukaps d.o.o.	130,2	0,6	1,3	14,4
Lush Manufaktura d.o.o.	128,8	0,5	1,6	12,0

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovne Hrvatske.

Prema privremenim nerevidiranim financijskim rezultatima Petrokemija d.d. je u 2018. godini ostvarila ukupne prihode od 1.932,1 milijuna kuna te ukupne rashode od 2.348,2 milijuna kuna, što je rezultiralo gubitkom od 470,8 milijuna kuna ili 25,1 posto ukupnih prihoda. Pritom je gubitak iz poslovnih odnosa iznosio 298,9 milijuna kuna (61,4 posto), dok je gubitak iz financijskih odnosa iznosio 171,9 milijuna kuna (36,5 posto). U usporedbi s 2017. godinom prihodi društva smanjeni su za 6 posto, dok je gubitak gotovo udvostručen (rast od 94,1 posto). U strukturi prihoda Petrokemije d.d. i u 2018. godini prevladavao je izvoz s udjelom od 64,7 posto (1.214,6 milijuna kuna), što je u odnosu na prethodnu godinu pad od 6 posto. Istovremeno je 31,5 posto ukupnih prihoda Petrokemije d.d. ostvareno prodajom na domaćem tržištu (590,7 milijuna kuna), što na međugodišnjoj razini predstavlja pad od 3,3 posto. U odnosu na 2017. u 2018. godini ostvaren je količinski pad prodaje mineralnih gnojiva od 11,9 posto, i to uslijed pada domaće prodaje od 7,9 posto i pada prodaje u izvozu od 13,4 posto. Međutim, kao posljedica rasta prosječnih prodajnih cijena mineralnih gnojiva od 6 posto, količinski pad prodaje rezultirao je smanjenjem prihoda od prodaje gnojiva za 6,6 posto. Petrokemija d.d. je u 2018. godini ostvarila investicije u visini od 117,2 milijuna kuna, što je 13,6 posto više nego godinu dana ranije, i one su najvećim dijelom bile usmjerene na cjeloviti godišnji remont postrojenja. Proces restrukturiranja i privatizacije Petrokemije d.d. započeo u lipnju 2017. uspješno je okončan u listopadu prošle godine. Sukladno Programu restrukturiranja kojeg su 30. lipnja 2017. godine prihvatili Nadzorni odbor društva i Upravno vijeće Centra za restrukturiranje i prodaju (CERP), Petrokemija d.d. je u suradnji s Ministarstvom gospodarstva, poduzetništva i obrta i Ministarstvom državne imovine ispunila sve potrebne preduvjete za provedbu Odluke Glavne

“Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava sektora proizvodnje plastike i gume u 2017. godini bili su veći za 7 posto u odnosu na 2016. godinu.

skupštine društva o povećanju temeljnog kapitala društva uplatom u novcu od strane strateških ulagača u iznosu do najviše 450 milijuna kuna. Proces dokapitalizacije kompanije proveden je u dvije faze. U prvoj fazi Vlada RH je pretvaranjem potraživanja po osnovi preuzetih obaveza u vlasnički udjel na sebe preuzela obvezu plaćanja 450 milijuna kuna dugova, čime su pokriveni gubici iz poslovanja pa je kapital iznosio 100 milijuna kuna. Također, država je na sebe preuzela i obvezu sanacije odlagališta fosfogipsa i reprogram duga HEP-u do iznosa od 330 milijuna kuna. U narednoj fazi dokapitalizacije u Petrokemiju d.d. je uloženo 450 milijuna kuna, pri čemu su INA d.d. i Prvo plinarsko društvo d.o.o. (PPD) putem novoosnovanog zajedničkog društva Terra mineralna gnojiva d.o.o. uložili oko 300 milijuna kuna, JANAF d.d. oko 50 milijuna kuna, Plinacro d.o.o. 30 milijuna kuna te Fond za financiranje razgradnje i zbrinjavanja radioaktivnog otpada i istrošenoga nuklearnog goriva Nuklearne elektrane Krško (Fond NEK) oko 70 milijuna kuna. Tako je nakon dokapitalizacije većinskim vlasnikom kutinskog proizvođača postalo društvo Terra mineralna gnojiva d.o.o. s vlasničkim udjelom od 55,4 posto, zatim slijedi Republika Hrvatska (CERP) s udjelom od 16,9 posto, dok JANAF d.d., Plinacro d.o.o. i Fond NEK zajedno drže ostatak dionica kompanije. Ulagači su svoj rizik od plasmana osigurali ugovornom odredbom koja im u slučaju da se u roku od dvadeset godina utvrdi da bilo koji koraci dokapitalizacije ili pak pretvaranje potraživanja u ulog ili jamstva dana 2016. i 2017. godine nisu bili u skladu s pravilima Europske unije o državnim potporama, omogućuje da vrate udjele u Petrokemiji d.d. državi i naplate 300 milijuna kuna odštete. S druge strane, država je razvoj Petrokemije d.d. osigurala time što se većinski vlasnik (INA d.d. i PPD putem društva Terra mineralna gnojiva d.o.o.) obvezao da će usvojiti plan ulaganja od najmanje 600 milijuna kuna do 2028. godine.

Financijski pokazatelji deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje plastike i gume ukazuju na nastavak pozitivnih kretanja u ovom sektoru u tijekom 2017. godine (tablica 7). Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava sektora proizvodnje plastike i gume u 2017. godini bili su povećani za 7 posto u odnosu na 2016. U obje promatrane godine (2016. i 2017.) deset najvećih trgovačkih društava ove industrije kumulativno ostvaruje dobit. Ipak, u usporedbi s prethodnom godinom kumulativna dobit sektora je u 2017. godini bila manja za 7,4 posto. Kumulativni prihod ostvaren na razini deset vodećih proizvođača proizvoda od plastike i gume u 2017. godini činio je 31,7 posto ukupnih prihoda na razini ove industrije (FINA, 2018).

Brži rast zaposlenosti (11,4 posto) od rasta prihoda rezultirao je smanjenjem proizvodnosti rada od 3,9 posto. Vrijednost koeficijenta tekuće likvidnosti deset vodećih proizvođača plastike i gume veća od 1,5 [1,65] ukazuje da nemaju značajnih poteškoća u podmirivanju kratkoročnih obaveza. U odnosu na 2016. koeficijent tekuće likvidnosti deset vodećih trgovačkih društava

ove industrije povećan je za 1,7 posto. Premda je vrijednost koeficijenta zaduženosti i dalje nepovoljna te u 2017. godini poprima vrijednost veću od 0,5 [0,56], ukazujući time na visoku zaduženost deset vodećih proizvođača plastike i gume, u 2017. se u odnosu na 2016. godinu vrijednost koeficijenta zaduženosti smanjila za 2,7 posto. U istom razdoblju koeficijent obrtaja ukupne imovine također bilježi pad od 3,3 posto.

Tablica 7.
Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje plastike i gume, 2016. i 2017.

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Gumiimpex-GRP d.d., Muraplast d.o.o., Bomark Pak d.o.o., Aquaestil plus d.o.o., Sipro d.o.o., Vargon d.o.o., Nord Produkt d.o.o., Alpla d.o.o., Marlex d.o.o. i Deceuninck d.o.o.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovne Hrvatske.

	2016.	2017.	2017./2016.
Ukupni prihodi (u mil. kuna)	1.787,5	1.913,4	107,0
Dobit prije oporezivanja (u mil. kuna)	132,1	122,4	92,6
Broj zaposlenih	1.674,0	1.864,0	111,4
Bruto marža (u %)	7,39	6,40	86,5
Profitabilnost imovine (u %)	9,78	9,10	93,0
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	1,07	1,03	96,1
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,34	1,29	96,7
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,62	1,65	101,7
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,57	0,56	97,3

Gledano na razini pojedinih društava, povećanje ukupnih prihoda u 2017. u odnosu na 2016. ostvarilo je devet vodećih proizvođača plastike i gume, pri čemu su najveće povećanje ostvarili Alpla d.o.o. [23,7 posto], Marlex d.o.o. [114,3 posto], Nord Produkt d.o.o. [14,1 posto] i Sipro d.o.o. [13,6 posto]. S druge strane, Deceuninck d.o.o. jedini bilježi smanjenje ukupnih prihoda na međugodišnjoj razini, i to od 15,7 posto, dok je društvo Sipro d.o.o. jedino među vodećih deset proizvođača plastike i gume koje je 2017. godinu zaključilo s gubitkom [460,2 tisuće kuna]. Najveću bruto dobit u 2017. ostvarili su Muraplast d.o.o. [33,2 milijuna kuna], Vargon d.o.o. [29,4 milijuna kuna] i Gumiimpex-GRP d.d. [29,3 milijuna kuna]. Najveću likvidnost u 2017. godini zabilježila je Alpla d.o.o. [4,22], iza koje slijede Gumiimpex-GRP d.d. [2,24] i Bomark Pak d.o.o. [1,89]. Najslabija sposobnost financiranja kratkoročnih obveza obilježila je poslovanje Vargona d.o.o. [0,14] i Deceunincka d.o.o. [0,99].

_Tablica 8.

Deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji plastike i gume – odabrani financijski pokazatelji, 2017.

	Ukupni prihodi (u mil. kn)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža [%]
Gumiimpex-GRP d.d.	395,1	0,30	2,24	7,42
Muraplast d.o.o.	304,1	0,45	1,67	10,91
Bomark Pak d.o.o.	277,0	0,63	1,89	2,24
Aquaestil plus d.o.o.	157,6	0,55	1,56	7,11
Sipro d.o.o.	155,3	0,57	1,18	-0,30
Vargon d.o.o.	134,6	8,68	0,14	21,84
Nord Produkt d.o.o.	131,1	0,53	1,58	5,97
Alpla d.o.o.	127,9	0,37	4,22	0,50
Marlex d.o.o.	123,2	0,66	1,07	2,66
Deceuninck d.o.o.	107,5	0,81	0,99	1,66

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovne Hrvatske.

Izvještaj sa Zagrebačke burze

“Dionice Petrokemije d.d. su u 2018. na međugodišnjoj razini zabilježile pad vrijednosti od 56,88 posto, te se na popisu dionica s najvećim padom u prošloj godini nalaze na devetom mjestu.

— Na Zagrebačku burzu uvrštena su dva trgovačka društva iz djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda, Petrokemija d.d. i Saponia d.d., dok iz djelatnosti proizvodnje plastike i gume na Zagrebačku burzu nije uvršteno niti jedno društvo. Kutinska Petrokemija d.d. se od 2017. godine ne nalazi ni u sastavu burzovnog indeksa Zagrebačke burze CROBEX niti u sastavu sektorskog indeksa CROBEXindustrija. Zanimljiv je podatak da je trgovinsku statistiku za 2018. godinu obilježio pad svih indeksa, s iznimkom CROBEXnutris indeksa koji je na međugodišnjoj razini zabilježio rast od 6,07 posto. Indeks CROBEX bilježi pad od 5,1 posto, a indeks CROBEXindustrija bilježi povećanje od čak 24,5 posto. Dionice Petrokemije d.d. su na međugodišnjoj razini zabilježile pad vrijednosti od 56,88 posto, te se nalaze na devetom mjestu od deset dionica s najvećim padom u 2018. godini⁴.

⁴ Podaci iz ovog poglavlja preuzeti su sa Zagrebačke burze, <https://www.zse.hr>.

Kemijski sektor u EU-28

“Proizvodnja kemijskog sektora u Europskoj uniji je u 2018. godini zabilježila međugodišnji pad od 0,9 posto.

Proizvodnja kemijskog sektora u Europskoj uniji je u 2018. godini zabilježila međugodišnji pad od 0,9 posto [CEFIC, 2019]⁵. Ovakvo kretanje najvećim je dijelom bilo potaknuto značajnim padom proizvodne aktivnosti sektora u drugoj polovici prošle godine, pri čemu je proizvodna aktivnost u trećem tromjesečju 2018. na međugodišnjoj razini smanjena za 1,3 posto, a u četvrtom za 4 posto. Negativna kretanja najviše su bila izražena u industriji osnovnih kemikalija. Usporedbe radi, u 2017. godini ovaj je sektor zabilježio međugodišnji rast proizvodnje, i to od 3,6 posto. Cijene proizvođača kemijskih proizvoda na razini Europske unije bilježe međugodišnji rast već tri godine zaredom. Tako su u 2016. godini porasle za 3,9 posto u odnosu na prethodnu godinu, u 2017. za 5,1 posto, a u 2018. za 3,7 posto. Uslijed snažnijeg rasta cijena proizvođača, ukupna prodaja kemijskog sektora Europske unije u 2018. godini ostvarila je rast od 3,7 posto u odnosu na 2017. Tako je tijekom prvih jedanaest mjeseci 2018. godine ukupna prodaja kemijskog sektora dosegla vrijednost od 529,5 milijardi eura, od čega je 379,6 milijardi eura [71,7 posto] ostvareno prodajom unutar EU-28, a 149,9 milijardi eura [28,3 posto] prodajom izvan EU-28. Gledano dinamički, u odnosu na isto razdoblje 2017. godine prodaja kemijskog sektora unutar EU-28 ostvarena od siječnja do studenog 2018. godine bilježi rast od 3,1 posto, a prodaja izvan EU-28 od 5,1 posto. Kina je s udjelom od 9,2 posto treće po veličini izvozno tržište kemijskog sektora Europske unije, a zatim slijede Afrika, Bliski istok i Rusija.

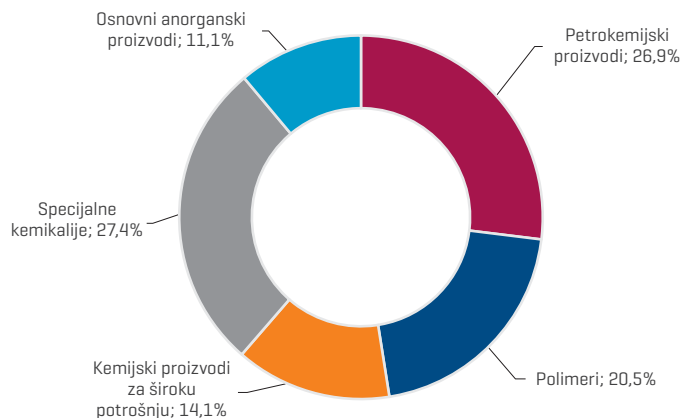
Proizvodi kemijskog sektora Europske unije pokrivaju tri glavna proizvodna područja: osnovne kemikalije ili kemijske tvari, specijalne kemikalije i kemijski proizvodi za široku potrošnju. Osnovne kemikalije, odnosno kemijske tvari obuhvaćaju i petrokemijske proizvode zajedno s njihovim derivatima te osnovne anorganske proizvode. One se proizvode u velikim količinama te se prodaju unutar kemijske industrije kao i u ostalim industrijama, a čine gotovo dvije trećine ukupne prodaje kemijskog sektora Europske unije 2017. godine [58,5 posto] (slika 7). Pritom petrokemijski proizvodi u ukupnoj prodaji sektora sudjeluju s 26,9 posto, polimeri s 20,5 posto, a osnovni

⁵ Podaci iz ovog poglavlja preuzeti su iz izvještaja kojeg objavljuje Europsko udruženje kemijske industrije CEFIC, <https://cefic.org/app/uploads/2019/02/2019-02-20-Cefic-Chemicals-Trends-Report.pdf>.

anorganski proizvodi s 11,1 posto. Istovremeno specijalne kemikalije u ukupnoj prodaji kemijskog sektora Europske unije sudjeluju s 27,4 posto, a kemijski proizvodi za široku potrošnju s 14,1 posto.

Slika 7.
Struktura ukupne prodaje kemijskog sektora Europske unije prema osnovnim proizvodnim grupama, 2017.

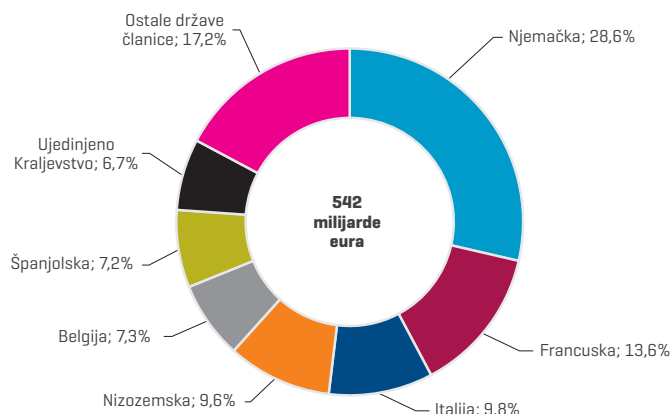
Izvor: Izradila autorica prema podacima CEFIC, 2018b.

Gledano po državama članicama, više od 80 posto ukupne prodaje kemijskog sektora Europske unije u 2017. godini ostvaruje sedam država (slika 8). Pritom prednjače Njemačka i Francuska s udjelima od 28,6 i 13,6 posto, zatim slijedi Italija s udjelom od 9,8 posto i Nizozemska s udjelom od 9,6 posto. Tako se 61,6 posto ukupne prodaje kemijskog sektora Europske unije ostvaruje u samo četiri države, a pridruže li im se Belgija, Španjolska i Ujedinjeno Kraljevstvo, udio se povećava na 82,8 posto. Udio ostalih država članica u ukupnoj trgovini kemijskog sektora Europske unije istovremeno iznosi 17,2 posto, pri čemu najveći doprinos dolazi od Poljske i Austrije.

Slika 8.
Struktura ukupne prodaje kemijskog sektora po državama članicama Europske unije, 2017. (EU-28 = 100%)

Izvor: Izradila autorica prema CEFIC, 2018b.

Tijekom razdoblja od siječnja do studenog 2018. godine kemijski sektor Europske unije ostvario je uvoz u vrijednosti od 107,8 milijardi eura, što u odnosu na isto razdoblje 2017. čini rast od 9,3 posto. Najveće uvozno tržište pritom je bio SAD, iza kojeg slijede ostatak Europe i Kina. Gledano po regijama svijeta, u 2018. godini kemijski sektor Europske unije bilježi značajan međugodišnji rast uvoza iz Kine, od 17,6 posto, dok uvoz iz SAD-a

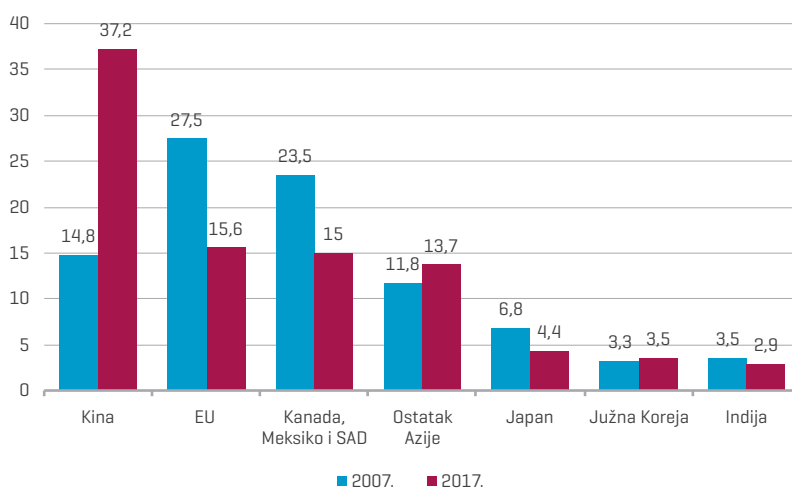
PROIZVODI KEMIJSKOG SEKTORA EUROPSKE UNIJE
POKRIVAJU TRI GLAVNA PROIZVODNA PODRUČJA:
OSNOVNE KEMIKALIJE ILI KEMIJSKE TVARI,
SPECIJALNE KEMIKALIJE I KEMIJSKI PROIZVODI ZA
ŠIROKU POTROŠNJU.

pada, i to najvećim dijelom uslijed pada uvoza osnovnih anorganskih proizvoda i kemijskih proizvoda za široku potrošnju. Opisana kretanja rezultirala su pozitivnim saldom vanjskotrgovinske razmjene kemijskog sektora Europske unije tijekom prvih jedanaest mjeseci 2018., i to u visini od 43,9 milijardi eura. Ipak, u usporedbi s istim razdobljem 2017. u 2018. godini neto izvoz kemijskog sektora smanjen je za 4,1 posto. Najveći trgovinski višak sektora pritom je ostvaren s ostatkom Europe, iza kojeg slijede Indija, Kina, Južna Koreja i Japan.

Vodeća svjetska regija prema udjelu prodaje kemijskog sektora u ukupnoj svjetskoj prodaji u 2017. godini bila je Kina s udjelom od 37,2 posto, zatim Europska unija s udjelom od 15,6 posto, pa zemlje NAFTA-e s udjelom od 15 posto te ostatak Azije s udjelom od 13,7 posto (slika 9). U odnosu na 2007. u 2017. godini smanjen je doprinos Europske unije, zemalja NAFTA-e (SAD, Kanada i Meksiko) i Japana svjetskoj trgovini kemijskog sektora, dok raste doprinos Kine, Indije, ostatka Azije i Južne Koreje.

Slika 9.
Udio kemijskog sektora
u ukupnoj svjetskoj
trgovini prema regijama
svijeta, 2007. i 2017.,
u %

Izvor: CEFIC, 2018b.

Zaključak i očekivanja

“Prema podacima Poslovne Hrvatske poslovni subjekti u hrvatskom kemijskom sektoru 2017. godine čine 6,9 posto poslovnih subjekata prerađivačke industrije Hrvatske.

— Nakon kontinuiranog rasta proizvodne aktivnosti industrije kemikalija i kemijskih proizvoda tijekom razdoblja od 2014. do 2016. godine, u 2017. i 2018. godini uslijedio je njen pad, koji se, zasad, nije negativno odrazio na kretanje zaposlenosti i plaća. Za razliku od proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda, proizvodna aktivnost industrije proizvoda od plastike i gume već pet godina zaredom bilježi pozitivne međugodišnje stope rasta, što je potaknulo daljnji rast zaposlenosti i prosječnih mjesečnih bruto plaća industrije. Premda je većina tvrtki kemijskog sektora usmjerena na međunarodnu razmjenu, proizvodnju proizvoda od gume i plastike obilježava znatno veći rast obujma međunarodne trgovine. Ukupna vanjskotrgovinska razmjena industrije plastike i gume u 2018. godini bila je veća za 98,3 posto u odnosu na 2010. godinu, pri čemu je izvoz ostvario brži rast od rasta uvoza, 213,5 posto naspram 69,8 posto. Industrija kemikalija i kemijskih proizvoda također ostvaruje povećanje obujma vanjskotrgovinske razmjene, ali znatno sporijim tempom. Obujam vanjskotrgovinske razmjene ove industrije ostvaren u 2018. godini bio je za 33,6 posto veći od obujma iz 2010. godine, pri čemu uvoz raste brže od izvoza (38,7 posto naspram 22,8 posto).

Doprinos sektora kemijske industrije gospodarstvu vidljiv je i u podacima o bruto dodanoj vrijednosti (BDV-u), zaposlenosti i broju aktivnih poslovnih subjekata. Udio sektora kemijske industrije u BDV-u prerađivačke industrije u 2016. godini iznosio je 7,4 posto, pri čemu je udio industrije kemikalija, kemijskih proizvoda i umjetnih vlakana iznosio 2,9 posto, a udio industrije gume i plastike 4,5 posto. Ukupan broj zaposlenih u sektoru kemijske industrije u siječnju 2017. godine iznosio je 13.854 ili 6,8 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije. Prema podacima Poslovne Hrvatske poslovni subjekti u kemijskoj industriji čine čak 6,9 posto poslovnih subjekata u prerađivačkoj industriji Hrvatske. Pritom je u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda aktivno više od 463 registriranih poslovnih subjekata, a u industriji gume i plastike 1.156.

Uz već navedene snage kemijskog sektora u Hrvatskoj s početka ove analize, ne treba izostaviti i njegove slabosti, poput visoke uvozne ovisnosti o sirovinama, neizvjesnosti vezane uz zalihe goriva, visokih troškova energenata i logistike, nedovoljnih ulaganja i inovativnosti proizvoda, nedostatne suradnje industrije i znanosti [CEFIC, 2018a]. Dodatni problem je i odlazak domaće kvalitetne, kvalificirane radne snage u inozemstvo. K tome, proizvođači kao najveće prepreke u poslovanju navode (ne)konkurentnost uslijed visokih troškova energije, visokih poreza i parafiskalnih nameta te visok stupanj reguliranosti sektora koji od proizvođača traži zadovoljavanje visokih standarda zaštite okoliša i zdravlja ljudi u proizvodnim procesima, što je dodatni pritisak na profitabilnost industrije⁶.

U prošlogodišnjem izdanju *Sektorskih analiza: Kemijska industrija* spomenuta je Odluka Vlade RH od 1. rujna 2017. godine kojom su naknade za obnovljive izvore energije (OIE) povećane s 3,5 lipa na 10,5 lipa po kilovatsatu (kWh), a što se negativno odrazilo na troškove poslovanja i konkurentnost energetske intenzivne industrije među koje spada i sektor kemijske industrije. Hrvatska udruga poslodavaca (HUP) još je u ožujku 2017. osnovala Koordinaciju velikih potrošača električne energije koja obuhvaća značajne izvoznike iz prerađivačke industrije i velike potrošače iz svih industrijskih i uslužnih djelatnosti, a kako bi se ključnim akterima [nadležno ministarstvo, regulator i operater] ukazalo na činjenicu da će energetske intenzivne industrije teško amortizirati tako skokovito povećanje naknade [kod nekih je najavljeno povećanje impliciralo povećanje troškova u milijunskim iznosima]. Koordinacija je svoj rad usmjerila na formuliranje prijedloga kompenzacijskih mjera kojima bi se energetske intenzivne proizvodnje ublažili efekti povećanja naknada za OIE, a sukladno postojećoj praksi u zemljama EU-a. Tako su predložene sljedeće kompenzacijske mjere, i to po uzoru na Njemačku. Prvom kompenzacijskom mjerom utvrdilo bi se razdoblje u kojem vrijedi predložena visina naknade, a ona bi se utvrđivala polugodišnje, sukladno stvarnim troškovima proizvodnje OIE za promatrano razdoblje, uz projekciju visine naknade za naredne tri godine. Sljedeća mjera bila bi uvođenje izuzeća od plaćanja pune visine naknade za OIE za određene kategorije kupaca električne energije, što je ujedno i u skladu sa Smjernicama o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju za razdoblje 2014. – 2020. (2014/C 200/01), koje se primjenjuju u ostalim članicama Europske unije, a u cilju rasterećenja potrošača koji na mjestu preuzimanja električne energije imaju minimalnu potrošnju od 1 GWh. Zatim je predloženo razmatranje i drugih kriterija poput ulaganja u energetske učinkovitost, izvozne orijentiranosti pojedine tvrtke itd. Koordinacija je predložila i uvođenje dodatnog kriterija za umanjenje punog iznosa naknade: izvozna orijentiranost, ISO 50001, energetska učinkovitost i upravljanje potrošnjom energije te konsolidiranje utroška energije za sva mjerna mjesta pojedinog poduzeća, odnosno za cijelu grupaciju, a temeljem

⁶ Informacije dobivene od Udruge kemijske industrije pri Hrvatskoj udruzi poslodavaca.

kojeg bi se utvrđivala visina naknade koju takav veliki potrošač plaća. Posljednja predložena mjera, koja se odnosi na smanjenje tarifnih stavki za električnu energiju (mrežarine) koje donosi HERA, koja je predložena s ciljem da se teret financiranja proizvodnje električne energije iz OIE u narednom razdoblju ravnomjerno rasporedi na sve sudionike na tržištu, usvojena je potkraj prošle godine (NN 112/2018). U dijalogu i dogovoru između nadležnog ministarstva, regulatora i operatera Koordinacija je sudjelovala kao socijalni partner.

Literatura:

CEFIC. [2018a]. *Landscape of the European chemical industry 2018*. Dostupno na: <https://www.chemlandscape.cefic.org/wp-content/uploads/pdfs/Croatia-58.pdf>

CEFIC. [2018b]. *Facts & figures of the European chemical industry*. Dostupno na: https://cefic.org/app/uploads/2018/12/Cefic_FactsAnd_Figures_2018_Industrial_BROCHURE_TRADE.pdf

CEFIC. [2019]. *Chemicals trends report*. Dostupno na: <https://cefic.org/app/uploads/2019/02/2019-02-20-Cefic-Chemicals-Trends-Report.pdf>

Državni zavod za statistiku. Dostupno na: <http://www.dzs.hr>.

FINA. [2018]. *Financijski izvještaji poduzeća*.

Petrokemija d.d. [2019]. *Godišnje izvješće Petrokemije d.d. za 2018. godinu (nekonsolidirano, nerevidirano)*. Dostupno na: https://petrokemija.hr/Portals/0/Dokumenti_Kompanija/Financije/IzvjescjePetrokemija2018gNR.pdf?ver=2019-02-22-131028-427

Poslovna Hrvatska. Dostupno na: <http://poslovna.hr>

Zagrebačka burza. Dostupno na: <https://www.zse.hr>

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J. F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200
Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Maruška Vizek, ravnateljica

Glavna urednica

Ljiljana Božić

Autorica analize

Ivana Rašić Bakarić

Izvršna urednica

Ivana Kovačević

Lektura

Doris Baničević

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Slika na naslovnici

CC0 javna domena

Napomena: *Sektorska analiza* autorskoga je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb

Sljedeća analiza Trgovina na malo izlazi u travnju 2019.